

Cesta k integrovanějšímu přístupu k problémům se sociálním bydlením v evropských městech

Iván Tosics
Metropolitan Research Institute, Budapešť

„Využití Evropských strukturálních a investičních fondů v
oblasti podpory sociálního bydlení v České republice“

11.-12. listopadu 2013

Konvent minoritů, Malá Štupartská 6, Praha

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

PROBLÉMY VE MĚSTECH JSOU PROVÁZANÉ

- Hlavní problémy nadcházejících desetiletí
 - demografické (stárnutí populace)
 - ekonomické (rostoucí globální konkurence),
 - ekologické (méně obnovitelných energetických zdrojů, více vyprodukovaného oxidu uhličitého)
 - socio-územní (migrace s rostoucími problémy při začleňování, zvětšující se nerovnosti ve společnosti)
- Všechny tyto problémy je třeba řešit ZÁROVEŇ.
- Ta „nejlepší“ řešení v jedné oblasti vytvářejí obrovské externality (negativní vedlejší účinky) v ostatních problematických sférách

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

FUNKČNÍ MĚSTSKÉ ZÓNY POTŘEBUJÍ INTEGROVANÁ ŘEŠENÍ

- Namísto intervencí pouze v jednom sektoru („těch nejlepších“ právě pro daný sektor) je třeba hledat integrovaná řešení
- Chytré a udržitelné aspekty růstu a aspekty začleňování musí být vzájemně provázány.
- Jedná se o města (na úrovni funkčních městských zón), kde lze mezi sebou nejlépe propojit jednotlivé aspekty.

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

KRIZE INTEGRACI NEUSNADŇUJE

Novinky současné situace:

- ještě několik let nedojde k žádnému hospodářskému růstu
 - a i později bude současná podoba hospodářského růstu zpochybňována jako proces obětující vzácné přírodní zdroje a zvyšující socio-územní nerovnosti.
- Možnosti veřejného sektoru budou – na dlouhou dobu – daleko omezenější než doposud.
- Míra tolerance mezi lidmi (v otázkách nerovnosti a nedostatku demokracie) prudce klesá.

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

http://www.google.hu/imgres?imgurl=http://www.ruhmachrichten.de/storage/sci/mdhl/fotostrecken/lokales/rn/dortmund/lokales/mitte/2011/02-2011/plovdiv1/2297054_m0w756h504q75v3295_zzdo-Plovdiv_und_Stolipinovo_Roma_Dortmund_Delegation_Foto_Bandermann_113.jpg&imgrefurl=http://www.ruhmachrichten.de/bilder/fotostrecken/detail/cme103626_2297068&h=501&w=756&sz=91&tbnid=v5DM4OXQ8AePpM_&tbnh=90&tbnw=136&prev=/search%3Fq%3Dstolipinovo%26tbn%3Dsch%26tbo%3Du&zoom=1&q=stolipinovo&docid=

TYPY INTEGRAČNÍCH POLITIK

- mezi **oblastmi politik** (horizontální ve smyslu řízení politik) koordinující jednotlivé sektory politik
- mezi **sousedními obcemi** (územní ve smyslu zeměpisném) počítající se spoluprací ve funkčních městských zónách
- mezi **různými úrovněmi vlády** (vertikální ve smyslu řízení) umožňující řízení na více úrovních

STRUKTURA PREZENTACE

- **Sociální bydlení v EU – současné problémy**
- Využití prostředků ERDF na projekty bydlení – výsledky průzkumu v deseti zemích
- Podrobné informace z projektů sociální regenerace – výměny mezi různými aspekty
- Regulační kontext EU na období 2014-2020 – rámec strukturálních fondů
- Závěry

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Evropský parlament o sociálním bydlení

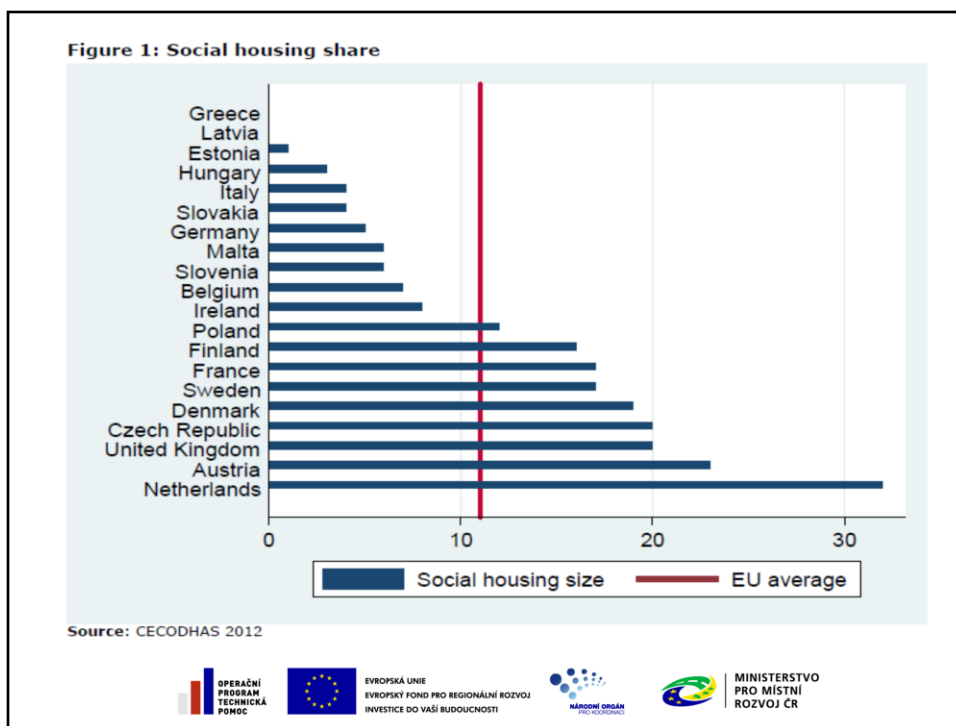
- Neexistuje **žádná společná definice** sociálního bydlení na úrovni EU.
- Obecně charakterizují (rozlišují) modely a politiky sociálního bydlení čtyři rozměry: **nájmy**, **poskytovatelé služeb**, **příjemci** a **opatření** na financování.
- Evropský model sociálního bydlení lze popsat jako **univerzální** (bydlení za dostupnou cenu pro celou populaci), **cílený všeobecný** (přidělované podle výše příjmů) nebo **cílený reziduální** (ukazatele zranitelnosti).

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Obrázek 1: Podíl sociálního bydlení

Řecko

Lotyšsko

Estonsko

Maďarsko

Itálie

Slovensko

Německo

Malta

Slovinsko

Belgie

Irsko

Polsko

Finsko

Francie

Švédsko

Dánsko

Česká republika

Spojené království

			SIZE			
			Large (>19%)	Medium (11-19%)	Small (5-10%)	Very small (0-5%)
ALLOCATION CRITERIA	<u>Universalistic</u>		The Netherlands, Denmark, Sweden			
		<i>Generalist</i>	Austria	Czech Republic, France, Finland, Poland	Belgium, Germany, Italy	Slovenia, Luxemburg, Greece
		<u>Targeted</u>	<i>Residual</i>	UK	France	Belgium, Estonia, Germany, Ireland, Malta
Source: CECODHAS (2007), CECODHAS (2012).						
 OPERAČNÍ PROGRAM TECHNICKÁ EVROPSKÁ UNIE EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ INICIATIVA ROVNOSTI A ÚROVNĚNOSTI NÁRODNÍ ÚŘAD MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR						

Tabulka 1: Modely sociálního bydlení

		VELIKOST			
		Střední	Malá	Velká	Velmi malá
Alokační kritéria					
Univerzální		Nizozemsko			
		Dánsko			
		Švédsko			
Cílený	Všeobecný	Rakousko	Česká republika	Belgie	
		Slovensko			
			Francie	Německo	
		Lucembursko			
		Řecko	Finsko	Itálie	
			Polsko		

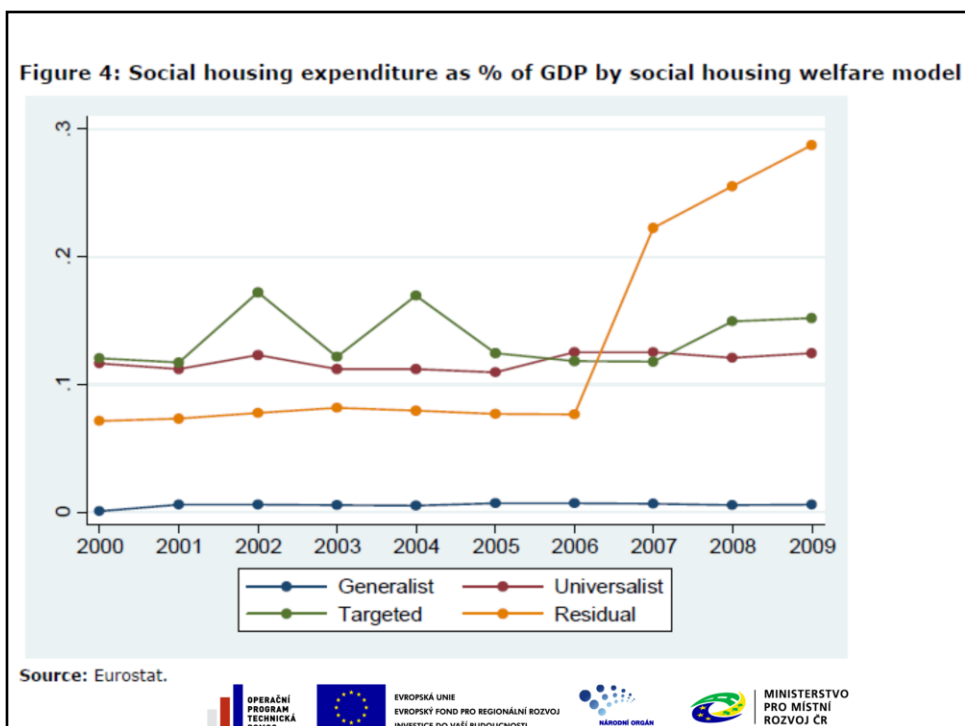
- Hospodářská krize vytvořila **na trhu se sociálním bydlením šokovou situaci exogenní poptávky**, kdy všechny evropské země zažívají podstatný **nárůst míry chudoby a vyloučení v oblasti bydlení**.
- V EU probíhá **debata o sociálním bydlení** jako službě všeobecného ekonomického zájmu: je naprosto zásadní uspokojit potřebu bydlení, aby došlo ke stimulaci sociálních potřeb, ale zároveň je třeba umožnit dostatečnou úroveň konkurence v rámci daného sektoru.
- Určit jedinou definici sociálního bydlení na úrovni EU je dost problematický úkol. Každá země by mohla při vymýšlení rámcové definice sociálního bydlení přispět **vlastními zkušenostmi a tradicemi v oblasti sociálního státu**.
- Tato definice by měla být daleko širší než ta, která je v současné době přijímaná v právních předpisech o hospodářské soutěži, měla by umožňovat **zachování univerzálních modelů sociálního bydlení a minimalizovat riziko sociálního vyloučení**.

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Obrázek 4: Výdaje na sociální bydlení jako % z HDP podle modelu sociálního státu pro sociální bydlení

Všeobecný

Univerzální

Cílený

Reziduální

Zdroj: Eurostat

STRUKTURA PREZENTACE

- Sociální bydlení v EU – současné problémy
- **Využití prostředků ERDF na projekty bydlení – výsledky průzkumu v deseti zemích**
- Podrobné informace z projektů sociální regenerace – výměny mezi různými aspekty
- Regulační kontext EU na období 2014-2020 – rámec strukturálních fondů
- Závěry

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Investice do bydlení financované z Evropského fondu regionálního rozvoje v letech 2007-2013

Bydlení v rámci udržitelné obnovy měst

Regionální a městská politika

Prosazování sociální integrace v zanedbaných městských čtvrtích prostřednictvím intervencí ze strany ERDF

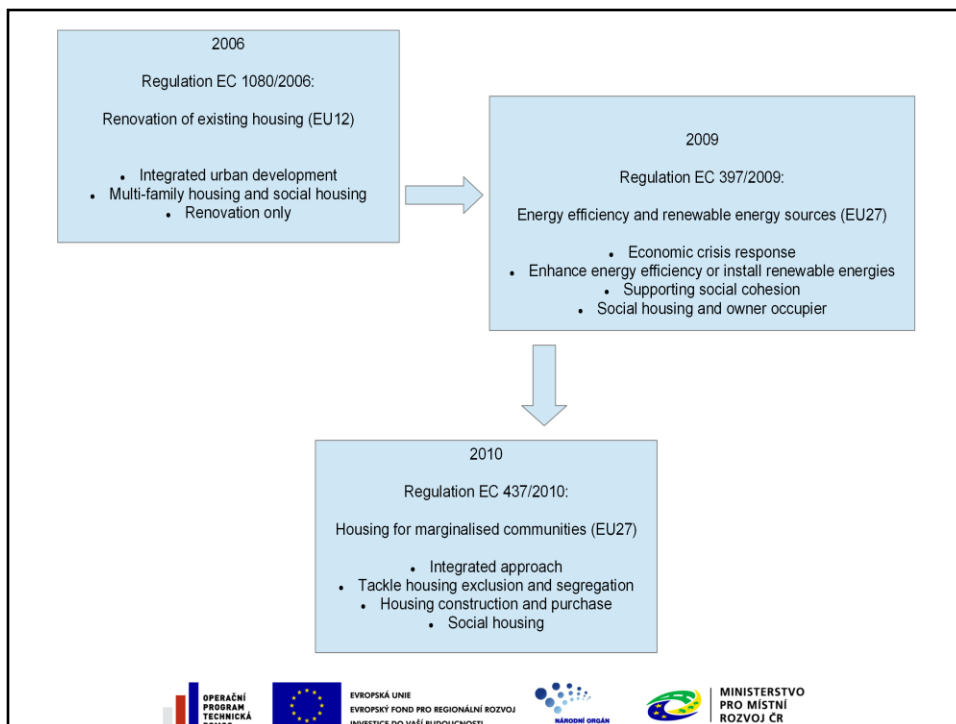
- Studie **Generálního ředitelství pro regionální politiku** o iniciativě **Evropského parlamentu**. Leden 2012 - leden 2013.
- Sdružení: **ECORYS – MRI** (Metropolitan Research Institute) – **LSE** (London School of Economics)
- zaměřená na **příspěvek politiky soudržnosti na udržitelnou obnovu měst prostřednictvím investic ERDF** do bydlení v období 2007-13 po nejrůznějších regulatorních změnách
- vypracovaná na základě **prostudování literatury a deseti případových studií** (UK, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Francie, Itálie, Česká republika, Maďarsko, Polsko a Německo)
- Hlavní výsledek: Souhrnná zpráva a uveřejněné případové studie, které budou ve velkém objemu rozšířeny

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

2006

Nařízení ES 1080/2006:

Obnova stávajícího bydlení (EU12)

Integrovaný rozvoj měst

Bytové domy pro více rodin a sociální bydlení

Pouze rekonstrukce

2009

Nařízení ES 397/2009:

Energetická účinnost a obnovitelné zdroje energie (EU27)

Ekonomická krize je odpovědí

Zvýšit energetickou účinnost nebo instalovat nové obnovitelné energie

Podporovat sociální soudržnost

Sociální bydlení a využívání nemovitostí vlastníky

2010

Nařízení ES 437/2010:

Bydlení pro okrajové komunity (EU27)

Integrovaný přístup

Boj s vyloučením a segregací v oblasti bydlení

Výstavba a nákupy bydlení

Sociální bydlení

Země (Zdroj: Cecodhas, 2011)	Infrastruktura bydlení (původní 1080/2006 EK)	4% opatření v oblasti energetické činnosti budov (změna v roce 2009)	Země	Infrastruktura bydlení	4% opatření v oblasti energetické činnosti budov
Rakousko			Itálie		111 207 424
Belgie		3 000 000	Litva	206 002 279	
Bulharsko	32 325 734		Lucembursko		
Kypr			Lotyšsko	29 968 597	
Česká republika	*** (0,5 %)		Malta	850 000	
Německo			Nizozemí		9 000 000
Dánsko			Polsko	243 138 869	
Estonsko	7 923 127		Portugalsko		6 163 117
Španělsko			Rumunsko	111 780 653	
Finsko			Švédsko		
Francie		250 000 000 (4 %)	Slovinsko		
Řecko		241 000 000	Slovensko	76 000 000	
Maďarsko	123 740 457		Spojené království		170 000 000
Irsko					

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

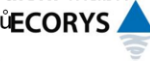
Kontext

- Čerpání ERDF na bydlení bylo relativně nízké.

Země	Podíl národních zdrojů ERDF čerpaných na bydlení (přibližné údaje)
UK	1 %
Německo	0 %
Francie	4 %
Maďarsko	0,3 %
Česká republika	0,5 %
Litva	3 %
Polsko	1,2 %

- Tento fakt částečně vysvětluje:
 - **Počáteční omezení výdajů ERDF na bydlení** - původní 4 % pro nové členské státy a 2 % pro starší členské státy
 - Přiměřeně **krátká doba na implementaci** legislativních změn - chvíli trvá, než se schválené právní předpisy dostanou do politiky/praxe.
 - V době, kdy nabyly platnosti předpisy, které schválily výdaje ERDF na bydlení, již byly programy/plány ERDF často v pokročilém stadiu realizace.
 - Některé země se rozhodly, **že neutratí prostředky ERDF na bydlení** (např. Německo – nadále financuje bydlení z vlastních národních zdrojů).

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Představení případových studií

UK: Obnovitelné zdroje a energetická účinnost v sektoru komunitního bydlení (REECH, Merseyside)

Francie: Obnova sociálního bydlení ve čtvrti La Foret, Cambrai

Itálie: Energetická rekvalifikace sociálního bydlení, Turín

Estonsko: Integrace v oblasti sociálního bydlení a v dětských domovech, Talin

Lotyšsko: Zvýšení energetické účinnosti v panelových domech (celá země)

Litva: Renovace bytových domů pro více rodin (Jessica, celá země)

Česká republika: Rozvoj zanedbaných obytných městských zón v Mostě

Maďarsko: Sociálně citlivá rehabilitace komplexu Ady, Budapešť

Polsko: Rekonstrukce bydlení v Sieradzu

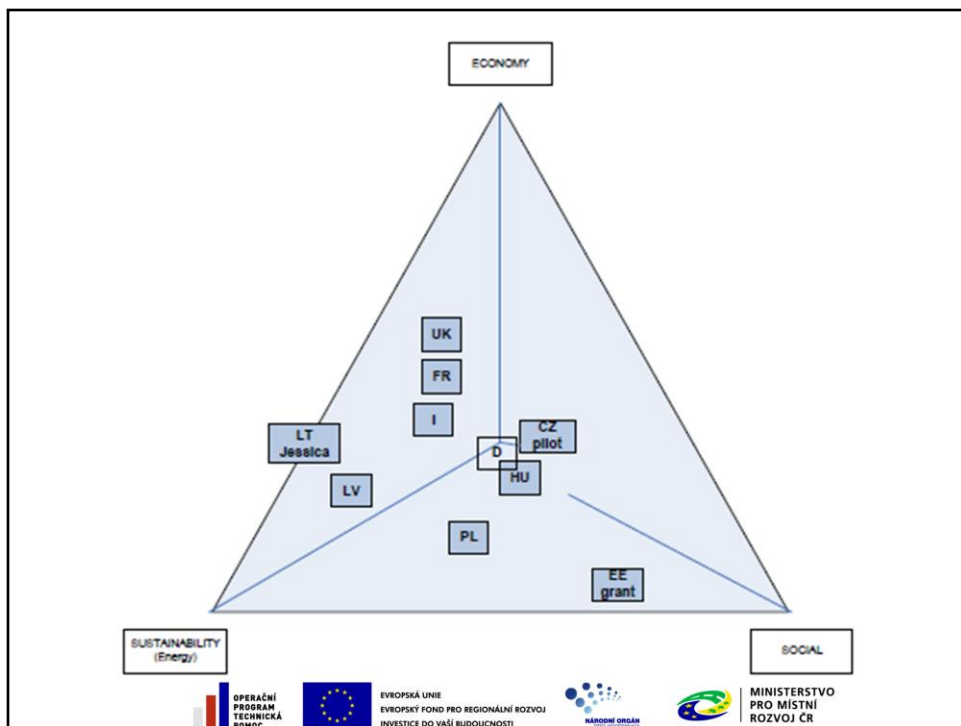
*****Německo:** Integrovaná regenerace oblasti, Saská Kamenice

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

HOSPODÁŘSTVÍ

UDRŽITELNOST (ENERGIE)

SOCIÁLNÍ

Příklad horizontálního přístupu: Lotyšsko

- 50% nevratná dotace na rekonstrukce zaměřené na zvýšení energetické účinnosti **obytných budov pro více rodin** (finanční rámec 115 miliónů euro: k dnešku bylo dokončeno více než 100 budov)
- Zažádat o dotaci si mohou **soukromí vlastníci bytových domů** (musí souhlasit minimálně 51 % vlastníků).
- **Nebyly určeny žádné speciální cílové skupiny** (dotace je však v případě, že minimálně 10 % obyvatel domu má nízké příjmy, nastavena na 60 %, nicméně obecně na dotaci dosáhnou téměř všechny bytové domy).

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Příklad územně cíleného přístupu: Maďarsko

- Národní systém: **integrované výzvy pro komplexní intervence do sociálně zasažených oblastí**: nemovitosti k bydlení a tradičně obývané oblasti
- Cílová oblast Ady: **zničené bytové domy** (způsobilost určená podle sociálních ukazatelů)
- **ERDF** - druhy intervencí: částečná rekonstrukce 7 budov, rekonstrukce veřejných prostor, vybudování komunitního centra, „zkrášlení“ výloh,

ESF - druhy intervencí (financované z ERDF):

- školení a zaměstnanost
- rozvoj komunit (v komunitním centru)

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

ECORYS
MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Příklad marginalizovaných komunit: Česká republika

Dva způsoby rozdělení v ČR:

- **Mainstream**: dotace do nemovitostí určených pro bydlení nižší kategorie (rekonstrukce domů a veřejných prostor)
- **Pilotní projekty**: 6 projektů komplexní rehabilitace nejvíce okrajových komunit

V pilotních projektech:

- je intervence **ESF povinná**.
- Byly by zapotřebí **vysoké dotace** (v ČR se však jednalo o 40 % na sociální bydlení)
- Technická pomoc při plánování (**Agentura pro sociální začleňování**)

Romske bydlení v MOSTE – 2 domy:

- Chanov: 4 z 11 budovy prošly rekonstrukcí (sociální bydlení)
- Stovky: byty – problémy při srovnávání prostředků (banky!)
- Zařízení sociální infrastruktury
- Program pořadníku na bydlení za odměnu, sociální služby
- Zapojení Romů do implementace
- Nulové zapojení komunit do plánování

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Přispívají projekty ERDF na bydlení k integrované udržitelné obnově zanedbaných oblastí?

- Projekty se obecně **zaměřovaly na fyzické zlepšení** bydlení (zejména v otázkách energetické účinnosti) - méně bylo projektů **aktivně stimulujících** širší městskou regeneraci navázanou na sociální a ekonomické problémy.
 - nesnažily se aktivně **maximalizovat** ekonomické a sociální výhody (tj. zapojit dodavatelskou síť, rozvoj dovedností nebo místní iniciativy v oblasti zaměstnanosti)
 - neprovádělo se **měření ani hodnocení širších sociálních a ekonomických dopadů**
 - většina vedoucích projektů ERDF jsou **stavební odborníci v oblasti bydlení** (kteří potřebovali pomoc v otázkách, jako je rozvoj komunit, zasažení marginalizovaných komunit atd.).

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Přispívají projekty ERDF na bydlení k integrované udržitelné obnově zanedbaných oblastí?

- Projekty se obecně zaměřovaly spíše na vylepšení **jednotlivých panelových domů** nebo oddělených zón určených k bydlení, než aby se staly součástí komplexního integrovaného programu rozvoje oblasti pro celé čtvrtě.
- Takže přínos investic ERDF plynul přímo **jednotlivcům** (tj. těm, kteří získali lepší bydlení), než **celé čtvrti**.

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Přispívají projekty ERDF na bydlení k integrované udržitelné obnově zanedbaných oblastí?

- Projekty se často **soustředily na celá území** bez zaměření se na deprivované/marginalizované skupiny
- vlastníci využívající výhod projektů ERDF často **rozhodovali sami nebo „se sami připojili k projektu“**- méně dokladů o rozdělování prostředků podle potřeby
- před zažádáním o dotaci ERDF často musela být nejprve zakládána sdružení vlastníků. Tím může dojít k vyloučení těch nejvíce zasažených, kteří žijí v nejhorších domech či bytech, často pouze na přechodnou dobu, drží méně při sobě a **jsou méně organizovaní**.
- vlastníci musí na financování oprav přispívat velké částky z **vlastních zdrojů**, čímž dochází k vyloučení osob s velice nízkými příjmy, které tak na dotaci nemohou dosáhnout.
- projekty založené na úvěrech mohou být pro deprivované komunity s nižšími příjmy komplikované; tímto způsobem mají omezený přístup k získání dotace (zaměření se na jejich **neschopnost financovat úvěr**)

ECORYS

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Lekce na úrovni EU

Měly by být definovány **možné typy** intervencí ERDF:

1. Všeobecné programy zvýšení **energetické účinnosti** s nízkým slabým sociálním zaměřením (ale výslovně vylučující skupiny s vysokými příjmy), s **podstatným povinným příspěvkem do programu zapojených subjektů**
2. Silně sociálně zaměřené **integrované programy na zlepšování bydlení ve zničených bytových domech**, zahrnující opatření na zvyšování energetické účinnosti i tvorbu pracovních míst, s **povinným příspěvkem do programu zapojených subjektů**
3. **Komplexní integrované zlepšování** nejvíce okrajových obytných oblastí/podmínek v oblasti bydlení s extrémně silným sociálním zaměřením, **nízké nebo žádné příspěvky do programu zapojených subjektů**. Opatření v oblasti bydlení a zaměstnanosti realizovaná uvnitř určité oblasti nebo mimo ni.

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Lekce na národní úrovni

- **Krátké časové rámce** neumožňují integraci, zejména v případě komplexních projektů (těch nejvíce sociálně zaměřených a integrovaných) tam, kde je zapotřebí dost času na participativní plánování (prostřednictvím podrobných projednání s dotčenými skupinami), implementace krok za krokem a pečlivý monitoring.
- **Mentoring a podpora** ze strany vyšších stupňů řízení by měla nahradit těžkopádnou byrokracii. Současné přístupy integraci a kreativní řešení na místní úrovni spíše odrazují, než povzbuzují. Města by měla mít **přístup k technické pomoci** při přípravě a implementaci komplexních a integrovaných projektů na podporu sociálního začleňování.
- **Integrace ESF a ERDF** by měla být prosazována na základě národních/regionálních potřeb, včetně integrace výzev k předkládání nabídek na projekty a jejich hodnocení řídicími orgány.

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Lekce na místní úrovni

- Města (a místní samosprávy) mohou brát **větší množství partnerů** spíše jako problém než jako řešení. K vybudování efektivního partnerství je zapotřebí dostatečný časový a flexibilní administrativní rámec. Velká role programů ETC (např. URBACT)
- **Zapojení a posílení pravomocí obyvatel** přináší spoustu výhod při určování a hledání dobrých řešení na místní úrovni a při řízení očekávání.
- Význam **komunikace a marketingu** při zavádění úspěšných projektů obnovy zaměřených na vyloučené čtvrtě nelze podceňovat. Do informování, vysvětlování a účasti by se měli zapojit i obyvatelé **širšího okolí dotčené čtvrti i celého města**.

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

STRUKTURA PREZENTACE

- Sociální bydlení v EU – současné problémy
- Využití prostředků ERDF na projekty bydlení – výsledky průzkumu v deseti zemích
- **Podrobné informace z projektů sociální regenerace – výměny mezi různými aspekty**
- Regulační kontext EU na období 2014-2020 – rámec strukturálních fondů
- Závěry

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Program sociálně citlivé obnovy města v Budapešti: Čtvrť Magdolna

- Strategický plán okrsku VIII na patnáct let (2005-2020)
- Fáze intervencí ve čtvrti Magdolna:
 - Fáze I (2005-2008): společně financovaná městem Budapešť a městskými částmi 8. okrsku, 2,7 miliónů euro
 - Fáze II (2008-2011): financování ERDF (ROP), 7,2 miliónů euro
 - Fáze III – (2013 a dále) ERDF, celková investice 13 miliónů
- Integrované programy: jak fyzické tak i měkké projekty (bydlení je povinný prvek)

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Hlavní pilíře programu Magdolna

Cílem programu není udělat z oblasti Magdolna bohatou čtvrť, ale odstranit zde hlubokou míru chudoby.

- **Obnova města:** speciální program pro nájemníky
 - Zapojit je do obnovy
- Program na **vytváření komunit**
 - Vytvořit komunitní dům
- Program zaměřený na **veřejná prostranství**
 - Zlepšení centrálního náměstí (Greenkeys, Interreg IIIB)
- **Vzdělávací program, program veřejné bezpečnosti**
 - Desegregace škol (z 98 % na „běžné“ procento romských dětí)

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

1. Struktura řízení sociální obnovy měst

Kanceláře starostů jsou příliš byrokratické a tématicky zaměřené (silos)

- Mimo kancelář byla založena RÉV8 jako státem vlastněná mezioborová společnost, jejímž úkolem mělo být vypracovat dlouhodobá integrovaná řešení.

RÉV8 však postupně v průběhu let ztrácela své rozhodovací pravomoci, do jejích rozhodnutí stále více a častěji zasahovali politici.

Závěr: Politici by se měli držet pouze strategického rozhodování a ponechat řízení speciálním mezioborovým organizacím

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

2. Účast veřejnosti

- První fáze: 2 milióny euro, práce se 4 domy ve vlastnictví veřejného sektoru, vyklizení sklepních prostor (k vlastní práci obyvatel domu bylo přihlédnuto při stanovení nové výše nájemného).
- Druhá fáze: 7,4 milióny euro, rekonstrukce 16 domů ve vlastnictví veřejného sektoru, podpora 7 družstevním domům.
- Třetí fáze: 13 miliónů eur, 28 programů, pouze jeden (obnova veřejných prostranství) bude implementován zároveň s lidmi – u všech ostatních se obec rozhodla, že je zde příliš velké riziko akceptovat skutečné zapojení lidí

Více peněz z EU, méně příležitostí pro participativní plánování
(dle současných maďarských pravidel pro strukturální fondy zaměřených na krátkodobé projekty, dvouleté projekty),

Závěr: financování integrované obnovy by mělo být dlouhodobé (pokrývající celé plánované období)

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Budapest - Józsefváros Magdolna Quarter Program

Druhá fáze
programu

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

The projects have been
MINISTERSTVO the European Union
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Budapešť – Józsefváros
Program pro čtvrť Magdolna

3. Míra zlepšení

- Druhá fáze: v jednom z domů dostaly všechny byty WC a sprchu, nájemné se zvýšilo dvou až trojnásobně a úhrady za služby ještě daleko více. Nájemníci **se nechtěli nastěhovat zpět**.
- Čím vyšší byla kvalita rekonstrukce, tím menší byla šance udržet zde původní nájemníky, jelikož rozpočet národního systému sociální péče se drasticky snížil.

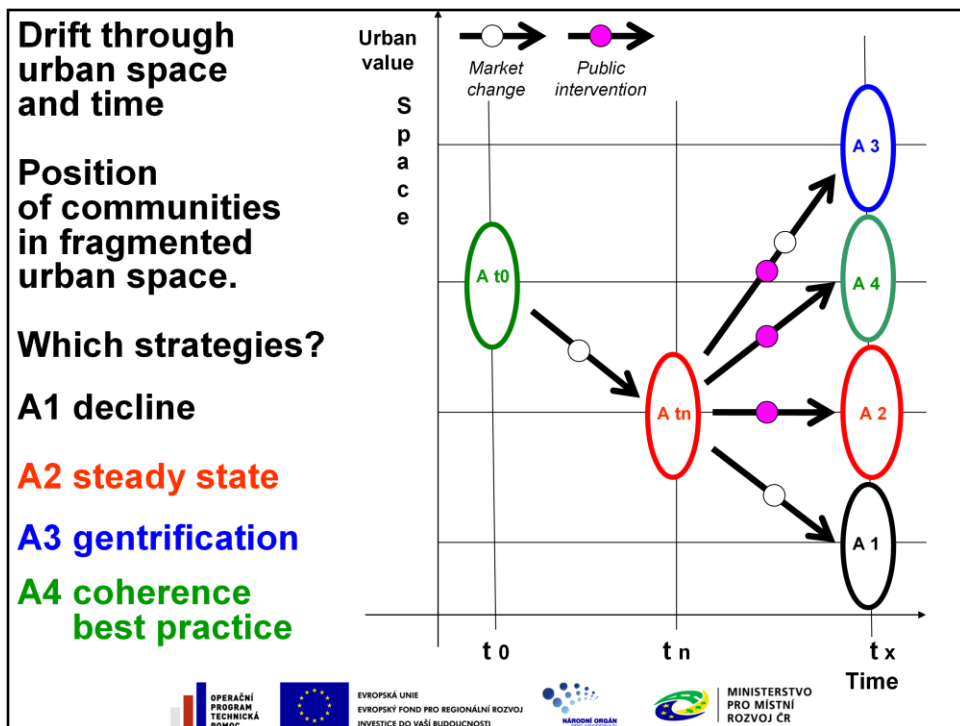
Závěr: předpokladem úspěchu sociální obnovy musí **národní systém sociální péče** odpovídajícím způsobem zareagovat na zvýšení nákladů na bydlení původních obyvatel domu. Je nezbytná koordinace místních projektů EU a národních politik sociálního státu.

EVROPESKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Posun městským prostorem a časem

Stav komunit v rozděleném městském prostoru

Jaké strategie?

A1 Úpadek

A2 Stabilní situace

A3 Přeměna na lukrativní zóny pro lidi s vyššími příjmy

A4 Osvědčená metoda soudržnosti

Hodnota města

Prostor

Změny na trhu

Zásahy veřejného sektoru

Čas

Integrace horizontálních a územních politik: Výzkum URBACT

Komparativní průzkum ve 4 evropských městech (**Berlín, Malmö, Lyon / Vaulx-en-Velin a Neapol**) na téma **socio-územní segregace a strategií měst proti ní**

Podobné vzory segregace mohou mít **různé důvody a faktory**.

Podobné projevy segregace ve městech EU se mohou velice **lišit svou dynamikou a dopady**.

Segregace má **různé rozměry**: ekonomické, sociální, kulturní, rezidenční, v oblasti mobility, náboženské, etnické, vzhledové ...

Proti rozděleným městům v Evropě (www.urbact.eu)

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Horizontální a územní politiky

Horizontální politiky:

- Nejsou napojené na žádnou konkrétní územní úroveň
- Zaměřují se na zlepšení situace LIDÍ (nízké příjmy, zvláštní potřeby) prostřednictvím vzdělávání, veřejného zdravotnictví, politiky sociálního bydlení v celém městě

Územní politiky:

- Zaměřují se na konkrétní územní jednotky (např. čtvrtě)
- Jejich cílem je zlepšení situace lidí žijících v určité oblasti.

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Územní politiky:

Předpoklad: když se zaměříme na MÍSTA s konkrétními problémy,lepší se zároveň situace LIDÍ žijících v těchto oblastech.

- **„Měkká“ opatření:** Podpora dovedností, sociálního kapitálu a stavebních možností lidí žijících v určitých oblastech (např. integrace práce a školicí programy, místní slavnosti atd.)
- **„Tvrdá“ opatření:** Programy fyzické přestavby nebo modernizace v konkrétních oblastech (např. demolice, nová infrastruktura, rekonstrukce bydlení, atd.)

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Integrace horizontálních a územních politik: závěry

Města **musí poznat** procesy, které vedou k vytváření zanedbaných čtvrtí, a role, kterou tyto čtvrtě mají v celém městě.

- je třeba hledat **opatrnou kombinaci územních politik zaměřených na konkrétní čtvrtě a politik zaměřených na všechny lidi v daném celém městě** (nebo širší oblasti).
- Příklady demolic a posilování sociálně smíšených oblastí mají **kontroverzní výsledky** a sporné závěry.
- segregované oblasti by měly být, pokud možno, co nejdéle řízeny pomocí politik, **aby se zvýšily příležitosti a kvalita života jejich obyvatel**; vysoce kvalitní a dostupné služby – dostupné bydlení, vzdělání, péče o děti, zdravotnictví, veřejná doprava – je třeba těmto oblastem pomoci, aby se snížila míra jejich segregace a mohly tak naplňovat svou integrační funkci.

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

STRUKTURA PREZENTACE

- Sociální bydlení v EU – současné problémy
- Využití prostředků ERDF na projekty bydlení – výsledky průzkumu v deseti zemích
- Podrobné informace z projektů sociální regenerace – výměny mezi různými aspekty
- **Regulační kontext EU na období 2014-2020 – rámec strukturálních fondů**
- Závěry

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

EVROPSKÁ POLITIKA SOUDRŽNOSTI 2014-2020

Integrovaný rozvoj měst je klíčem k dosažení cílů strategie EU2020. Nové nástroje EU:

- CLLD**: integrované intervence zaměřené na obyvatele menších obcí a čtvrtí ve velkých městech (10 000 - 150 000 obyvatel)
- ITI**: integrovaný přístup zaměřený na území ve větších městech, potenciálně na úrovni metropolí
- Horizon2020**: „prostorově slepá“ inovativní ekonomická opatření ve velkých městských zónách

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

48

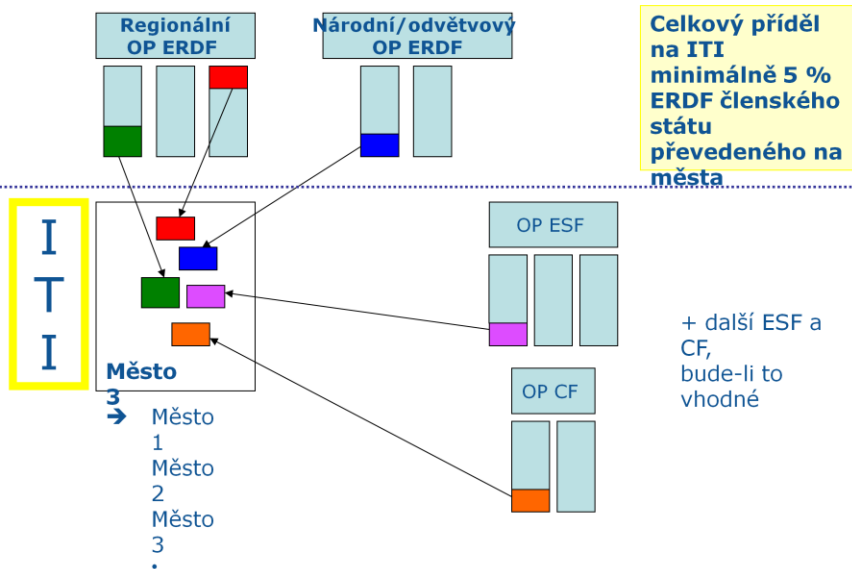
Posun paradigma: od „terroire guichet” k „territoire projet.”

- › Od „**territoire guichet**” – **administrativní hranice** – **nedostatky nebo mezery** - řídicí orgán přerozděluje dotace
- › K „**territoire projet**” – **Jaký je náš projekt do budoucna?** – **Koho (které spojení) potřebujeme k jeho dosažení?** – **Jaká je vhodná (funkční) oblast, v níž jej chceme naplnit?**

Integrovaný udržitelný rozvoj měst

Příklad: Členský stát A

POLSKO: DOBRÝ PŘÍKLAD PLÁNOVÁNÍ

- Vláda požaduje, aby byla ^{ITI}založena sdružení ITI z řad **16 regionálních metropolí** a obcí, které patří do jejich **funkčních městských okrsků**.
- Vláda **poskytla seznamy sídel** – přinejmenším polovina sídel by se měla zapojit.
- Obce ve FUA, které **se nepřipojí** k ITI, budou mít těžší přístup k fondům EU v oblastech, kde své projekty realizuje ITI.
- Sdružení ustaví **Výbor** (pod předsednictvím starosty největšího města), který musí **vypracovat integrovanou strategii**.
- Lákadlo v podobě peněz z EU formou ITI by mohlo ve **Varšavské funkční oblasti** zafungovat (Franz Thun)

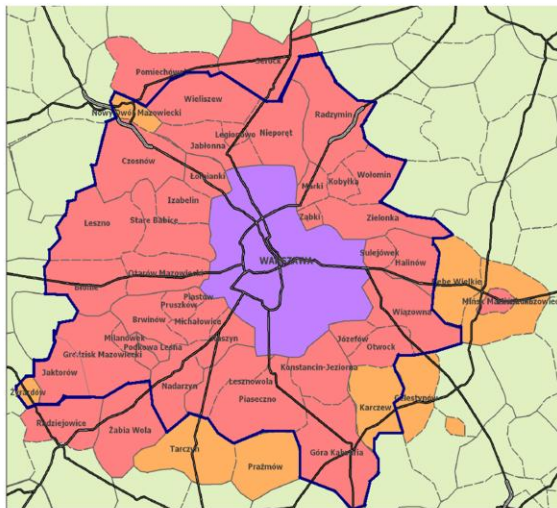
EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

ITI – Územní definice Varšavské funkční oblasti

- rozloha: 2 932 km²
(8 % rozlohy celého kraje)
- Počet obyvatel:
2 656 917 obyvatel
(50,3 % obyvatel celého kraje)
- 40 komun – včetně Varšavy (v
11 okresech)
- 38 komun je připravených se
připojit k ITI pod vedením
Varšavy.

RŮZNÉ REAKCE STÁTŮ NA ITI

- Je orientovaná nejvíce na **velká města** (kromě Anglie)
- Francie a Polsko: výslovný požadavek **začlenit úroveň FUA**
- **Přenesení pravomocí na sdružení měst** v Polsku, na LEP v Anglii, k přenosu pravomocí nedochází v Německu
- **Tématicky široká** v Anglii a Polsku, úzká (zanedbané oblasti) ve Francii a Německu
- **Právní forma:** ITI nebo městská osa

STRUKTURA PREZENTACE

- Sociální bydlení v EU – současné problémy
- Využití prostředků ERDF na projekty bydlení – výsledky průzkumu v deseti zemích
- Podrobné informace z projektů sociální regenerace – výměny mezi různými aspekty
- Regulační kontext EU na období 2014-2020 – rámec strukturálních fondů
- **Závěry**

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

1. Integrovaný rozvoj městských oblastí

Mělo by být dosaženo integrovaného rozvoje městských oblastí. Nicméně, **zanedbané oblasti se většinou řeší zvlášť** a k integraci dochází maximálně na úrovni projektu, nikoli města. Dochází ke **směnám** mezi

- **energetickými a sociálními** aspekty (rekonstrukce budov směřující k nedostupným nájmům, čímž dochází k vyloučení chudých obyvatel)
- **účinnost a účast** (finanční potřeba utrácet peníze nepamatuje na participativní pojetí integrovaných politik)
- **krátkodobost a dlouhodobost** (demolice obvykle není udržitelné řešení problémů chudých)

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

2. Dosáhnout lepšího využití peněz ERDF na bydlení

Měly by být definovány **tři** typy intervencí ERDF:

- Všeobecné programy zvýšení **energetické účinnosti** s nízkým slabým sociálním zaměřením (ale výslovně vylučující skupiny s vysokými příjmy), s **podstatným povinným** příspěvkem do programu zapojených subjektů
- Silně sociálně zaměřené **integrované programy na zlepšování bydlení ve zničených bytových domech**, zahrnující opatření na zvyšování energetické účinnosti i tvorbu pracovních míst, s **povinným příspěvkem do programu zapojených** subjektů
- **Komplexní** integrované zlepšování nejvíce okrajových obytných oblastí/podmínek v oblasti bydlení s extrémně silným sociálním zaměřením, **nízké nebo žádné příspěvky do programu zapojených** subjektů.

Podle mého názoru je potřeba dosáhnout na **národní úrovni** mezi těmito typy projektů **rovnováhy**. Pečlivě navržená **kritéria podmíněnosti** by měla určovat minimální úroveň pro složitější projekty, které by měly být v případě větších měst **propojeny s ITI** (strategickými plány).

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

3. Potřeba silného národního rámce

- Aby byl zajištěn integrovaný přístup, měl by být program sociálního bydlení dotovaný z EU **nápojen na integrované plánování na úrovni FUA** (dotované ITI). Spolupráce měst **potřebuje vznik národních rámců a iniciativ**.
- Města sama nedokáží problémy zanedbaných oblastí vyřešit. Aby byl tento rámec zajištěn, jsou zapotřebí **národní horizontální politiky** (sociální stát, vzdělávání, sociální bydlení).
- **Země Visegrádu** by se měly stát dobrým příkladem rozvoje a uplatňování integrovaného přístupu.

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
INVESTICE DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

